

MUZEUL DE ISTORIE A MUNICIPIULUI BUCUREȘTI LA A XXV-A ANIVERSARE A E L I B E R Ă R I I P A T R I E I

FLORIAN GEORGESCU

director al Muzeului de istorie a municipiului București

Cu aproape cinci decenii în urmă — în iunie 1921 — lua ființă, din inițiativa unui cerc larg de iubitori ai istoriei Capitalei, prin hotărârea Consiliului Comunal, Muzeul Bucureștilor.

Intr-un articol publicat în coloanele ziarului « Neamul Românesc » din 1 iulie 1921, Nicolae Iorga, unul din consecvenții sprijinitori ai creării acestei instituții, spunea că muzeul va trebui să fie « nu numai un loc unde se pot concentra, sub o bună îngrijire, lucruri care altfel se risipesc și se distrug, nu numai un mijloc de a iniția pe strădini ușor în ceea ce a format originalitatea unei civilizații dispărute, dar și altceva: va fi, într-o epocă în care totul e în funcțiune de cultura ce vom ști să ne câștigăm și mai ales să o răspîndim larg în masele populare, și un complement de realități pentru instrucția școlară și singura unealtă prin care trecutul își poate întinde influența lui, îndăjtoare și înălțătoare ».

Începînd cu anul 1929 se trece nemijlocit la organizarea expoziției permanente, care se va deschide pentru public la 22 noiembrie 1931 și în care erau expuse colecții de arheologie, documente și stampe, hărți, obiecte de artă plastică, numismatică etc., rezultate din achiziții mai vechi ale primăriei, din cercetări de teren și donații.

În perioada care a urmat, pînă în 1944, patrimoniul muzeal a înregistrat o creștere continuă, instituția afirmîndu-se prin activitatea de cercetare și prin valoarea colecțiilor sale. Unele greutăți materiale, cărora li s-a alăturat lipsa unui local adecvat atît conservării colecțiilor, cit și organizării expoziției, după dărîmarea sediului său, « Casa Moruzi », de pe Calea Victoriei, au împiedicat desfășurarea unei activități mai ample a muzeului cu toată stăruința și competența de care a dat dovadă personalul științific din care se cuvine a aminti pe dr. G. Severeanu, D.V. Rosetti, G.D. Florescu.

Marile deziderate la care se referea atît N. Iorga, cit și Dem. I. Dobrescu, primarul Bucureștilor, cu ocazia inaugurării muzeului, au putut fi realizate abia în anii puterii populare, perioadă în care s-a pornit mai întîi la completarea colecțiilor atît prin cercetări, cit și prin achiziții în vederea organizării unei expoziții tematice, care să permită reflectarea amplă a evoluției societății omenești pe teritoriul de azi al Bucureștilor. La 23 ianuarie 1959, cu ocazia sărbătoririi centenarului Unirii Principatelor și în preajma aniversării a 500 de ani de existență, atestată documentar, a orașului București, în palatul Șuțu — monument istoric din prima jumătate a sec. al XIX-lea — s-a redeschis muzeul pentru public, cu o expoziție permanentă, organizată după principii moderne și cu o tematică cuprinzătoare.

Exponatele selectate judicios, grupate tematic și cronologic, oglindesc etapele de seamă ale dezvoltării acestui centru urban, contribuția lui la lupta socială a poporului român și multiplele legături cu marile centre ale lumii.

Piese de mare valoare pentru Capitală și pentru istoria patriei își găsesc locul în sălile expoziției. Printre acestea se remarcă zeița de la Vidra, vase ce aparțin culturilor Tei și Giina, precum și vestigii ale populației geto-dace.

Un viu interes stîrnesc obiectele personale ale lui Constantin Brîncoveanu, George Bibescu, Alexandru Ioan Cuza precum și acelea ce evocă viața și activitatea lui Mihail Eminescu, George Enescu, Aurel Vlaicu, general Eremia Grigorescu ș.a. O semnificație deosebită prezintă ciorna Proclamației de la Pașeș, întocmită de Tudor Vladimirescu și Proclamația de la Islaz cu semnăturile primului guvern revoluționar alcătuit în 1848 în Țara Românească.

Expoziția de bază constituie unul din obiectivele centrale ale activității muzeale, strîns legată de munca de cercetare și de imbogățire a patrimoniului. Ea este în ultimă instanță rezultatul întregii activități și poate constitui un indiciu concludent al stadiului pe care l-a atins muzeul respectiv într-o anumită etapă. Expoziția de bază a unui muzeu de istorie nu poate rămîne imuabilă în condițiile unor ample cercetări datorită cărora se dau în circuitul științific noi date, noi izvoare documentare, fapt ce se repercutează nemijlocit și în creșterea patrimoniului muzeal. Folosind rezultatele cercetărilor proprii, cele obținute de alți specialiști, valorificînd noile obiecte achiziționate, colectivul muzeului a efectuat numeroase modificări în expoziția de bază, unele, ca acelea din 1968, constituind

schimbări structurale atât în forma de prezentare, cât și în conținutul tematic. A crescut evident numărul obiectelor originale, s-a realizat o mai judicioasă proporție a spațiului, pentru diferitele teme și perioade, s-a urmărit o corelare mai bună între obiectul original și cel complementar, s-a subliniat mai mult interdependența factorului local de cel general etc.

Practica noastră și a întregului sistem muzeal a dovedit că una din cerințele muzeologiei contemporane este cercetarea științifică, parte componentă a ansamblului de manifestări specifice acestui gen de instituție. Muzeul, așa cum se subliniază în moțiunea aprobată în ședința din 5 august 1968 de Adunarea generală I.C.O.M. la München «trebuie să ocupe un loc de prim ordin printre instituțiile științifice care contribuie la dezvoltarea cultural-socială, economică și turistică a fiecărei țări».

Cercetarea științifică desfășurată de Muzeul de istorie a municipiului București în ultimii ani a urmărit atât lărgirea bazei de informare prin depistarea de noi izvoare arheologice, arhivistice, numismatice, epigrafice, cât și valorificarea patrimoniului existent. Continund preocupările vechiului muzeu, s-a dezvoltat activitatea de cercetare arheologică, a cărei menire principală a fost cunoașterea unor perioade istorice mai slab cercetate, cum ar fi perioada de formare a limbii și poporului român, geneza orașului, istoria unor monumente etc. Astfel, săpăturile arheologice de la Militari — Cîmpul Boja, Străulești, Cățelu, Băneasa, Fundeni ș.a. au demonstrat continuitatea locuirii acestui teritoriu de către populația autohtonă în perioada prefeudală și în vremea feudalismului timpuriu. O contribuție remarcabilă la studierea începuturilor orașului au adus săpăturile de la Tinganu, cele din vatra fostului sat Măicânești și, în mod deosebit, recentele cercetări de la Curtea Veche. Acestea din urmă au permis o localizare certă a Cetății Bucureștilor ridicată de Vlad Țepeș, arătând totodată că anterior acesteia a funcționat o fortăreață încă din sec. al XIV-lea.

Valorificarea centrului urban din zona fostei Curți domnești, acțiune inițiată de Consiliul popular al municipiului București, a angajat colectivul muzeului atât la cercetarea arheologică, cât și la depistarea izvoarelor istorice și cartografice. Lucrările din această zonă, primele de asemenea amploare în țara noastră, urmăresc redarea funcționalității economice inițiale a vechilor străzi, restaurarea imobilelor care păstrează amprenta arhitecturii bucureștene din diferite epoci, crearea unei atmosfere generale cât mai aproape de aceea pe care nucleul orașesc i-a avut în secolele trecute. În prezent, sînt în plină desfășurare lucrările de restaurare a Hanului Manuc, a casei din sec. al XIX-lea de pe strada Covaci 16, a hrubelor de pe str. Șelari 17 și se continuă cercetările la Hanul Gabroveni, Hanul cu Tei etc. Obiectivul de mare importanță istorică din această zonă este Palatul domnesc de la Curtea Veche. Cercetările întreprinse aici au scos la iveală vestigiile ale acestui edificiu datînd din sec. XVI — XVIII, care urmează a fi conservate ca monumente de mare semnificație pentru orașul București.

Nu mai puțin importante au fost și rezultatele cercetărilor arheologice din incinta monumentelor de la Radu Vodă, Mihai Vodă, Sf. Gheorghe Nou, Slobozia, Foișorul Mavrocordaiilor ș.a. O atenție deosebită s-a acordat șantiierelor de construcții și amplor lucrări edilitar-urbanistice. Pentru a cunoaște din timp locul acestor șantiere în vederea luării tuturor măsurilor cuvenite, la propunerea muzeului, Consiliul popular al municipiului București a emis o decizie prin care beneficiarii sînt obligați să anunțe muzeului data și locul începerii lucrărilor.

În București, ca și în restul țării, se construiește intens. Se schimbă vechea înfățișare a orașului prin dispariția unor locuințe vechi și prin înălțarea cartierelor moderne. Este de datoria muzeului ca toate aceste transformări să fie consemnate documentar, permanentele schimbări care au loc în viața orașului nostru fiind totodată etape în procesul său de dezvoltare. În acest sens, Consiliul popular al municipiului București a hotărît ca muzeul să fie consultat asupra fiecărui obiectiv supus demolării. Prin cercetătorii săi, muzeul trece la fișarea imobilelor, la fotografierea lor făcînd, acolo unde este cazul, propuneri de menținere a acelor locuințe.

Activitatea de cercetare a muzeului este mult mai complexă. Ea urmărește, în primul rînd, studierea patrimoniului muzeal care cuprinde în prezent peste 100 000 de obiecte, precum și problemele majore ale multisecularului istoriei a Bucureștilor. Cele mai valoroase rezultate ale acestei activități au fost incluse în publicațiile muzeului. Numai în ultimul deceniu, muzeul a publicat un număr de 25 volume, cu o tematică largă, care răspunde celor mai variate cerințe, aducînd contribuții de seamă la cunoașterea trecutului, a transformărilor pe care orașul le înregistrează în zilele noastre. Analizate în ansamblu, aceste publicații pot fi grupate în lucrări care valorifică rezultatele cercetărilor arheologice și ale patrimoniului muzeal: *Cercetări arheologice în București I—II, Bucureștii de odinioară, Cultura Tei, Documente privind istoria orașului București*, lucrări de sinteză: *Istoria Orașului București, București—scurt istoric*, broșuri consacrate unor evenimente social-politice: *Răscoala seimenilor și a dorobanșilor din București la 1655, Orașul București și răscoala poporului din 1821, Participarea maselor populare bucureștene la revoluția din 1848, Evocări — Locuri și case din București legate de lupta P.C.R.* etc. și materiale privind dezvoltarea edilitar-urbanistică a orașului, monumente etc.: *Probleme edilitare bucureștene, București — oraș socialist, Podul Mogoșoaiei, Calea Victoriei* etc.

Multiplele probleme abordate în cadrul cercetării științifice au impus tipărirea unei publicații cu caracter de culegere scoasă sub titlul *București — materiale de istorie și muzeografie*, ajunsă la cel de-al VII-lea volum. Paginile acestor volume au fost puse la dispoziția nu numai a cercetătorilor

din muzeu, ci și a specialiștilor din afara instituției și a iubitorilor istoriei orașului. Astfel, cercetarea științifică a fost un factor hotărâtor în creșterea prestigiului instituției în pregătirea cadrelor.

Un loc important în activitatea științifică l-a ocupat organizarea depozitelor muzeale. Întregul patrimoniu se află grupat în 15 mari colecții, pe orânduirii sociale, fiecare obiect beneficiind de fișa lui științific în care sînt înscrise datele esențiale care îl caracterizează. Ca instrumente de lucru au fost întocmite liste de colecții, repertoare, precum și fișe multiple care permit organizarea tematică a fiecărei colecții. Aflată în plină desfășurare, acțiunea de completare a fișelor științifice asigură într-o fază viitoare baza de alcătuire a catalogelor de colecții, obiective de seamă ale muncii noastre de perspectivă. În prezent se află în studiu cataloagele colecțiilor de stampe, desene, gravuri, documente, numismatică ș.a.

O eficiență însemnată în stimularea cercetării are ciclul de comunicări organizat bilunar la sediul muzeului. Inițiat în 1957, acest ciclu a prilejuit expunerea și dezbaterăa a peste 200 de teme. Multe dintre materialele expuse au răzuit lumina tiparului în cadrul publicațiilor muzeului.

Dar muzeul este chemat să joace un rol însemnat în educația maselor, singur sau în colaborare cu alte instituții educative și culturale. Analizată prin perspectiva ultimului deceniu, activitatea cultural-educativă a înregistrat o continuă dezvoltare, ținînd seama de transformările intervenite în structura social-politică a patriei noastre. Ea s-a adaptat cerințelor, a creat forme noi de manifestare în așa fel încît acțiunile cultural-educative și metodele folosite au evoluat și ele. Subordonată muncii de propagare a importanței valorilor muzeale și a principalelor aspecte ale istoriei orașului, activitatea culturală s-a desfășurat atît la sediul muzeului, cît și în afară. La sediu, ea s-a manifestat atît printr-o îndrumare competentă în expoziția de bază prin consultațiile, lecțiile speciale, expunerile tematiche, cît și prin organizarea unor expoziții temporare în cadrul cărora s-au prezentat colecții, sau obiecte de seamă, ce nu figurează în expoziția permanentă. Prin această metodă s-a asigurat expunerea unui mare număr de piese originale, permițîndu-se un contact mai larg între vizitatori și patrimoniul muzeal. Tematica unor atari expoziții a cuprins colecțiile de documente, hărți și planuri, costume de epocă, obiecte arheologice recent descoperite, daruri oferite orașului București de diferite delegații străine etc.

Răspunzînd cerințelor actuale și inițind forme proprii, muzeul a desfășurat o largă activitate cultural-educativă în afara sediului, în întreprinderi, instituții, școli etc., concretizată prin expoziții itinerante, conferințe, lectorate, simpozioane, seri muzeale, vizite la locurile istorice, expuneri în cadrul universităților populare ș.a. Însumînd cifrele consemnate în arhiva muzeului, rezultă că în ultimul deceniu această instituție a organizat 640 expoziții itinerante, a susținut 1 550 de conferințe și și-a adus contribuția la desfășurarea a 33 lectorate, a inițiat 75 simpozioane etc. Pentru a putea sprijini în mod organizat activitatea tuturor iubitorilor istoriei orașului, muzeul a trecut la constituirea, încă în 1960 a cercului «Prietenii muzeului». S-a extins astfel contactul cu publicul, care a adus un larg sprijin la unele din manifestări, la semnalarea, în vederea salvării, a unor vestigii, s-au primit importante donații etc.

Sarcinile muzeului au sporit cu mult în urma afilierei a încă cinci unități muzeale din raza orașului, astfel că în prezent Muzeul de istorie a municipiului București este un complex muzeal format din nouă muzee: Muzeul Pompierilor, Colecția Maria și dr. G. Severeanu, Expoziția de numismatică, Muzeul C.I. și C.C. Nottara, Muzeul memorial prof. dr. G. Marinescu, Muzeul memorial prof. dr. V. Babeș, Muzeul memorial G. Bacovia și Colecția de artă comparată.

Experiența de pînă acum și noile sarcini ivite ne permit să afirmăm că, în viitor, activitatea muzeului se va diversifica și în același timp va tinde spre aprofundare. Vom amplifica cercetarea de teren în vederea depistării de obiecte, case și locuri istorice și a salvării vestigiilor arheologice. Depistarea și achiziționarea a noi obiecte valoroase va stăruii și în continuare în preocupările colectivului nostru.

În munca de conservare și valorificare a patrimoniului muzeal, paralel cu perfecționarea formelor și mijloacelor de păstrare și evidențiere, se va intensifica ritmul de alcătuire a cataloagelor de colecții — exhaustiv sau în anumite cazuri selectiv.

Cunoașterea istoriei orașului București prin monumentele, locurile istorice, străzile și piețele sale este un alt deziderat al muncii noastre în viitor. În acest sens ne gîndim la realizarea unei lucrări de mari proporții, cu caracter de repertor, care să cuprindă nu numai monumentele recunoscute ca atare, ci și acele case, locuri și alte obiective ce prezintă interes istoric și arhitectonic. Ea va servi atît publicului larg, cît și edililor orașului, care o vor putea utiliza în acțiunea de sistematizare și modernizare a Bucureștilor.

În munca cultural-educativă se va stăruii mai mult în găsirea unor forme noi de investigare a cerințelor publicului. Ne preocupăm, în primul rînd, organizarea unor anchete-sondaj, ca pe această bază să cunoaștem mai exact dorințele și preocupările vizitatorilor, activitatea muzeistică căpătînd astfel un plus de eficacitate. Pe aceeași linie de largire a contactului cu publicul va fi activizat cercul «Prietenii muzeului» spre a stimula interesul față de diversele preocupări ale muzeului.

Avînd asigurate condițiile materiale, dispunînd de un colectiv hotărît să contribuie la împlinirea mărețelor sarcini ale revoluției culturale în patria noastră, sîntem convinși că planurile de perspectivă vor prinde viață, experiența și rezultatele de pînă acum reprezentînd o garanție și un îndemn.